Vorbise cu ministrul care se arăta plin de bunăvoință. Avea să i-l prezinte și ei numai decât. Să fie amabilă...

Un moment în urmă i-l aduse. Ministrul, foarte dispus, se declară încântat de cunoștință, se așează apoi alături, zâmbind larg, frecându-și mâinile cărnoase, murmurând în urechea Magdei complimente exagerate. Tânăra femee, tulburată ușor, ar fi voit să schimbe vorba, dar nu găsea cuvinte. Stătea cu ochii în jos, tremurând puțin și simțea cum o dor privirile ministrului care rătăceau pe gâtul ei, pe umerii și pieptul gol. Din nou căuta instinctiv un văl să se acopere...

O întrebare a unei doamne de alături îi curmă chinul.

— E adevărat, domnule ministru, — întreba doamna — că inaugurați mâine noul cămin fondat de Petru Dragoș?

— E o greșală, doamnă, răspunse ministrul întorcându-se puțin cam supărat. Dacă aș vrea să mă amestec în afacerile acestui cămin, ar fi numai ca să-l închid pentru totdeauna.

— Cum? se miră doamna. Căminul acesta nu-i o operă de binefacere?

— În aparență doamnă, în aparență. Dar numai naivii mai pot fi înșelați astăzi în privința sincerității acestui domn. Și dacă, urmă ministrul înferbântându-se, dacă adesea, mărturisesc, un scop înălțător scuză mijloacele ordinare, niciodată, doamna mea, nu voi admite mijloacele ademenitoare care slujesc unor scopuri dubioase.

Sub privirile aspre ale ministrului, doamna tăcu. Tăceau și ceilalți care ascultau împrejur, cu capetele plecate. Magda își simți tâmplele zvâcnind. Eugen, așezat pe un scaun la câțiva pași, auzise desigur tot. De ce nu intervenea ca să apere pe binefăcătorul lui, pe omul pe care-l admira cu atât entuziasm? Aproape fără voia ei, murmură:

— Dar ce scopuri urmărește domnul Dragoș?

— Doamnă, zâmbi cu superioritate ministrul, sunteți prea tânără ca să înțelegeți anume lucruri. Domnul Dragoș e un ambițios. La baza tuturor actelor sale stă numai ambiția de a câștiga prin popularitate situații la care slabele lui merite nu l-ar ridica niciodată.

Ridicând ochii, Magda zări privirea lui Eugen care o fixa cu o asprime neobișnuită. Dar nu pricepu. Se gândea: ministrul nu poate fi decât un om drept, cu idei largi. Era desigur rău informat de invidioșii pe care gloria lui Dragoș nu-i lăsa să doarmă...

— Domnule ministru, zise ea din nou, sunt sigură că vă înșelați. Cunosc pe Petru Dragoș. E omul cel mai dezinteresat, cel mai generos. Tinerimea îl adoră...

— Tinerimea e naivă. Ea adoră acum un fals apostol.

Iritarea cu care vorbea ministrul era vădită. Dar Magda, în loc să se lase convinsă, simți o revoltă clocotind într'ânsa.

— Cu generozitatea lui de paradă, urma tăios ministrul, acest domn cheltuește sume de bani pe care nu se prea știe cum le adună...

— Sunt banii lui, izbucni Magda sbătându-se între cuvintele jignitoare pentru omul admirat și între privirile lui Eugen pe care le simțea acum apăsând asupră-i ca o poruncă de tăcere.

Ministrul de astădată izbuti să se stăpânească. Zâmbi chiar:

— Doamnă, repet, sunteți încă foarte, foarte tânără... Dar, adaogă el întorcându-se spre stăpâna casei și schimbând deodată și vorba și tonul, de ce nu dansează tinerii? Să cânte muzica!... Imi place doamnelor, să privesc dansurile moderne, cu ritmul lor grațios și sugestiv, cu melodiile lor amețitoare... Să înceapă dansul!

Alămurile orhestrei țipară brusc. In mișcarea produsă în salon de chemarea dansului, Eugen se apropie încet de Magda.

— Să plecăm, șopti el.

In vestibul își luară adio de la stăpâna casei care nu încercă să-i mai reție. Abia în trăsură, în răcoarea adierilor nopții, Magda se simți liberată de privirile grele care o petrecuseră la eșirea din salon, iritate unele, ironice cele mai multe. Cu judecata limpezită, nu-și găsea totuși nici o vină.

— N'am putut răbda zise ea tare. Dar tu, Eugen, de ce tăceai? Te-ai purtat ca un fricos!

— Ca un om bine crescut, zise el aspru. Un personaj sus pus, oricine ar fi el, nu trebue contrazis niciodată și încă cu atâta încăpățânare.

— Oricine ar fi el? Credeam că un ministru nu poate fi decât om drept, superior, dar dacă și el face parte din acei invidioși de care-mi vorbeai, cu atât mai bine! Cu atât mai bine!... Taci? A! da, mi-aduc aminte... tranzacția aceea pentru care stăruiai... Dar, dragul meu, cu prețul unor astfel de concesii mi-ar fi rușine.....

Eugen tăcu și de data asta, mușcându-și buzele. Și Magda se simți deodată străină lângă el așa cum se simțise străină adineauri, în salonul doamnei Christidi, între necunoscuții care păreau că vorbesc alt limbaj, că au obiceiuri și preocupări cu totul deosebite. Pentru prima oară, o cuprindea dorul de casa bătrânei mătuse, de ținuturile părăsite... Acolo era locul ei, acolo era viața simplă și adevărată... Ce căuta aici, între străini?

Două lacrimi i se rostogoliră din ochi. Dar Eugen nu le văzu. El privea în noapte, pe fereastra cupeului, încruntat și nemulțumit:

— Niciuna, se gândea el, niciuna din fetele de salon pe care le-am dispretuit n'ar fi făcut o asemenea gafă. Magda e prea naivă. Vina e poate și a mea, în loc să-i arăt viața, s'o înarmez, eu am ferit-o cât am putut. S'o schimb? Dar atunci va fi și ea ca toate celelalte...

ALICE GABRIELESCU

Adevărata mângâere

Azi, mai mult ca niciodată, am fost trist,
Incât aș fi vrut să nu exist,
Și-am plecat de-acasă amărât
Ca să scap de gânduri negre și urât.

Și-am intrat prin cârciumi de-am băut.
Cu femei frumoase-am petrecut..
Vinul m'a 'mbătat, — dar m'am trezit,
Iar femeile m'au plictisit.

Dar umblând pe străzi așa năuc,
Neștiind de ce să mai m'apuc,
Am văzut un om cu fața plânsă
Ce ținea în gol privirea stinsă.

Deși lutul negru ne desparte,
Am citit în inima lui ca 'ntr'o carte
— Scris cu slove mari pe roșii file —
Un capitol al durerilor umile.

Și-am simțit atuncea, nu știu cum,
Că streinul ce trecea pe drum
Chinuit de gânduri sbuciumate,
Semăna cu mine și mi-e frate.

Aș fi vrut o vorbă să-i șoptesc de bine;
Poate suferea mai mult ca mine,
Poate c'a pierdut un suflet drag,
Ori pe drumuri rătăcea flămând, pribeag.

L-am privit, pierzându-se prin lume,
Mi-era drag — și nu-l știam pe nume,
El s'a dus necunoscut 'nainte,
Eu am șters o lacrimă fierbinte.

Și ciudat: durerea-mi grea și-amară
Am simțit-o dulce și ușoară;
Poate 'n plânsul pentru a fratelui durere
Am găsit adevărata mângâiere..

GEORGE A. PETRE

* * *

Gând mort...

...Muri un gând în mine, — ca o fată;
tăcerile s'au grămădit curând —
— pășind ușor, s'au aplecat, pe rând,
de-i sărutară fruntea înghețată!...

Cu palidă lumină de topaz
răcoarea nopții prinse să coboare —
și, plină de sfială, — dulce boare
o mângâe și-i tremură pe-obraz...

Aud un plâns cu ne'nțelese șoapte;
— în taină — toate gândurile plâng...
melc speriat — tăcut, m'ascund, mă strâng
dar tot mai mult mă risipesc în noapte...

George Silviu

Note mărunte

Reclame literare

Tipul clasic al poetului timid, al scriitorului retras de lume și tremurând de emoție la primele mângâeri ale succesului, tinde să dispară. Azi gloria, această femee capricioasă, nu ne mai așteaptă cu răbdarea înaintașilor — ea sosește atât de greu și toți suntem grăbiți — scriitorul merge el însuși s'o întâmpine și să-i ofere brațul său.

Reclama devine tot mai mult și sufletul literaturei. La noi sistemul e încă la început. In ziarele străine însă, anunciurile care vestesc apariția unui nou volum apar la rând cu reclamele comerciale, tot atât de numerose ca ele, recomandând cartea cu aceeaș insistență ca și produsul farmaceutic de alături, cu adjective tot atât de ditirambice ca și suavul parfum din stânga coloanei. In preajma lansării unui nou roman, autorul are grijă să acorde gazetarilor prieteni câteva interviewuri în care-și plasează biografia, ca amănunte duioase din anii copilăriei, cu indiscreții menite să dea de vorbă, cu enumerarea câtorva bravuri de război care, acolo, impresionează încă.

Rețeta devine însă banală. Victor Margueritte, mai abil, spune criticilor: „Nu mă lăudați, sfâșiați-mă!" Și desigur că fenomenalul tiraj atins de „La Garçonne" se datorește mai ales înverșunării cu care s'a năpustit critica asupră-i.

O romancieră, mai zilele trecute, a împins sistemul mai departe, mult mai departe. Exasperată de insucesele dinainte, această scriitoare, ca să facă vâlvă asupra ei și asupra ultimului său roman, a omorît un om. O vor consola de suferințele închisorii, fie și numai a lunilor de prevenție, cei o sută sau o mie de curioși, ispitiți a-i citi romanul?

Faptul s'a petrecut în America, bine înțeles. In țări ca a noastră, scriitorii descurajați de așteptarea unei glorii cu care viața i-a amăgit în deșert sau, în indiferența ce-i înconjoară, istoviți la mijlocul drumului de încordarea la care-i silește lupta grozavă contra nimănui — au rămas tot la metodul vechiu de a se omorî pe ei înșiși...

Dacă mutarăm Capitala

Cine n'a vizitat încă Turcia să se grăbească. Constantinopolul se reface și, modernizat, se banalizează. Imbâcsitele, dar pitoreștile mahalale ale Stambulului, cu vălmășagul lor de lume pestriță, cu cafenelele mereu tixite, cu bazarele revărsându-și până în mijlocul străzii marfa multicoloră, dispar una câte una. Le înlocuesc cartiere curat europenești, cu monotone și confortabile case de raport, cu clădiri banale în stil economic american. La restaurante și hoteluri, personal străin. Te crezi în Apus..

Rămân desigur minaretele și rămâne Bosforul... Dar în inima orașului, pe străzile largi, îngrijite, priveliștea nu-i mai diferită ca aceea a unui mare oraș cosmopolit. Căci turcii, azi, nu mai sunt obligați să poarte fes, cadânele se plimbă fără văluri pe față și obiceiurile, odată cu portul, se modifică pe nesimțite. Până și califul a fost izgonit de republică, până și haremurile din cauza scumpetei traiului, sunt cu totul descomplectate...

Banalizată de ascensor și taximetru, de tot acel „attirail" modern care-i înghite originalitatea, capitala Turciei va înceta să mai atragă și mai puțin încă să încânte.

E covârșitoare importanța răsfrântă asupra țării întregi de frumusețea principalelor orașe. Arta mai mult de cât știința, mai mult decât industria servește prestigiul unei țări în ochii celor ce vin să judece. Franța fără splendorile curților regești, fără costisitoarele muzee și monumente, fără risipa ei de artă și poezie, ar fi avut aceeași influență asupra lumei?

România, în pragul strămutării capitalei, să fie pătrunsă de acest adevăr. Nu numai tehnicieni și financiari, dar artiști în adevăratul înțeles al cuvântului trebue să prezide lucrările de construire. Toate sumele cheltuite pe așa zisele lucruri de prisos sunt bine plasate și dobânda rambursabilă în admirație și prestigiu e sigură și incalculabilă. Să ne ferim însă de a realiza un nou București, un nou haos al tuturor stilurilor, fără niciunul. Să nu găsim oare în noi formula unei arte naționale, nu luată cu sgârcenie numai din comorile trecutului, ci creată pe bazele acestora dar cu tot avântul și rafinamentul concepțiilor moderne?

Scriitorii, vorbind despre ei

Anchetele literare, atât de la modă acum câțiva ani, s'au rărit de câtva timp. Defileul de nume mai mult sau mai puțin celebre în josul câtorva rânduri scrise în grabă, de multe ori în silă — cine răspunde la scrisori mai greu ca un scriitor? — începuse să obosească.

Totuș, luate în total, răspunsurile acestea interesau. Odată revista „Les Annales" pusese întrebarea: Scrieți cu plăcere? la care niciun scriitor, dar niciunul n'a răspuns afirmativ. Meseria aceasta pe care nici autoritatea părintească, nici împrejurări vitrege n'o pot impune tânărului candidat la o carieră, se dovedea a fi o tortură pentru cel ce de bună voe și-o alesese.

Se vor fi întrebat unii, dintre ne-scriitori bine înțeles: Dar de ce scriu oamenii aceștia? Sunt, slavă Domnului, atâtea profesiuni... De ce se chinuesc singuri?

Mai ales că, răspunzând unei alte întrebări, toți scriitorii arătau că preferința lor, *leur violon d'Ingres*, era cu totul de altă natură: la unii pictura sau muzica, la alții munca manuală, grădinăritul sau chiar bucătăria!

Anatole France, a cărui operă e atât de bogată — cincizeci de volume — scrie și el greu, cu mii de ștersături și reluări. Și nici când se hotărăște să-și dea manuscrisul la tipar, nu-l consideră definitiv. La fiecare nouă ediție, aduce și îndreptări noi, transformări aproape. In nemulțumirea aceasta pentru tot ce produce, divinul maestru se aseamănă cu Flaubert a cărui greutate la scris e cunoscută și care într'o scrisoare, dată abia de curând publicității, mărturisește singur că a scrie a devenit pentru el un îngrozitor supliciu. Și totuș, în aceeaș scrisoare, anunța că pregătește un nou roman!

„Il încep, scrie el, cu neliniștea teribilă cu care te îmbarci pentru o călătorie lungă. Te vei mai întoarce oare? Ce primejdii te-așteaptă?" Și de fiecare dată se îmbarcă totuș arzând de nerăbdare, cum se îmbarcă toți ceilalți cu toată teama de pericole. Nimeni nu renunță de bună voe. Dacă o anchetă i-ar cerceta: „De ce scriu?" mulți ar rosti cuvintele lui Gide: „Dacă n'aș scrie, m'aș omori!"

Unii poate ar avea răspunsul de dăunăzi al dramaturgului Georg Kaiser: „Scriu o piesă cum aș rezolva o problemă: pentru a-mi proba mie — și nu altora — că știu să gândesc și să duc o idee până la soluția ei definitivă". Dar puțini vor arăta pentru operele lor dezinteresul ce-l are ciudatul dramaturg german pentru piesele sale pe care odată terminate le aruncă pe piață ca pe mărfuri oarecare, și mai puțini încă vor mărturisi cu cinismul — sau cu sinceritatea lui — că iubesc succesul numai pentru banii ce le aduce.

A. G.

St. O. Iosif

(Bibliografie)

de PAUL I. PAPADOPOL

Cantitativ, opera literară a nefericitului poet e foarte bogată. Și cu ea s'a întâmplat însă acelaș lucru, victimă căruia au căzut majoritatea clasicilor noștri: a rămas aproape necunoscută. Aceasta datorită și morții premature a poetului, dar și puținului interes pe care l-au pus moștenitorii legali în reeditarea unei opere care, dacă ar dovedi numai o muncă sinceră și intensă, încă ar merita toată atențiunea posterității.

Datorită acestor împrejurări prin urmare:

1. Librăria românească modernă nu ne mai oferă nimic în legătură cu sufletul mare și talentul precis al lui Iosif, rămas în mintea contemporanilor săi numai cu aureola efemeră de autor al unei submediocre ode eroice: „La arme!";

2. O parte din opera desamăgitului poet, publicată prin efemeridele timpului (și se știe: cu câtă plăcere și cu cât entusiasm îmbrățișă el până și cele mai modeste fițuici de provincie!) — n'a putut fi colecționată încă; oare?) păstrează cu încăpățânare încă forma umilă a

3. In fine, o altă parte (datorită cărei împrejurări manuscrisului.

Că, în timpul acesta, au eșit diferite opere (romane, poeme) în stare să explice, din punct de vedere istoric și sentimental, personalitatea omenească și relațiunile amoroase ale poetului — e știut de toată lumea.

Nu se poate invoca nici măcar scuza lipsei de însemnătate a acestei producțiuni: numeroasele studii și cercetări care, pe zi ce trece, o analizează deaproape caracterizând-o în justa ei lumină — sunt o dovadă peremptorie.

Nu mai vorbesc de monumentul poetului care e, mereu, mai aproape de realizare, nici de faptul semnificativ, că una din cele mai însemnate edituri românești, a instituit un premiu (e drept: cam modest) pentru un studiu bio-bibliografic împrejurul marelui scriitor.

Din acelaș punct de vedere, tovarășul de suferință, de dezamăgire și de artă i-a fost mult mai norocos: volume noui, într'o măsură oarecare îngrijite și complete, vin să ni-l redea așa cum a fost, prieten al florilor și al vremilor de-odinioară, în clipele lui de nobilă ridicare sufletească.

* * *

Cu aceste prealabile explicațiuni — putem trece — deocamdată — la catalogarea și clasificarea operei lui Iosif:

In general, ea poate fi divizată de două ori:

I. In prima linie în:

A. Originale — B. Prelucrări — C. Traduceri

A. In prima grupă vom deosebi:

1. proza — 2. versurile

I. Ca *proză* ne-a lăsat scrierea: „Tablouri culturale din trecutul Românilor", tipărită de Casa Școalelor în 1913, conținând 9 articole de caracterizare în legătură cu următoarele personalități: Mihail Eminescu, Alecu Russo, C. Negruzzi, Kotzebue, I. Codru Drăgușanu, V. Alecsandri, N. Iorga, A. D. Xenopol și Al. Odobescu.

2. *Versuri* vom găsi:

a) poezii lirice. — b) poeme — c) teatru

POEZII LIRICE:

1. *Patriarhale*, Buc. 1901.
2. *Poezii*, 1901—1902, Buc. 1902.
3. *Credințe*, Buc. 1905.
4. *Poezii*, 1893—1908, Buc. 1910.
5. *Cântece*, Buc. 1912.
6. *Diferite* publicate prin reviste ca: „Flacăra", „Lumina literară", „Luceafărul", „Zburătorul" (Galați), „Freamătul" (Tecuciu), „Capitala" (Buc.), etc

b) POEME:

1. *A fost odată*, Buc. 1903 și Buc. 1909.
2. *Din zile mari*, Buc. 1905.

c) TEATRU:

1. *Zorile*, dramă istorică, Buc. 1907.

B. Ca *prelucrare* notez scrierea: „Din legendele neamului Hohenzollern", după Schwebel, publicată de Casa Școalelor în „Bibl. Steaua" (No. 24).

C. *Traduceri*, în special, din limbile:

a) GERMANA:

1. *Romanțe și cântece* din Steine, Buc. 1901.
2. *Goethe: Dragoste cu toane*, Brașov 1907.
3. *Wagner: Tanhäuser*, Buc. 1908.
4. „ : *Lohengrin*, Buc.
5. „ : *Olandezul sburător*, Buc.
6. „ : *Rienzi*, Buc.
7. *Schiller: Wilhelm Tell*, Buc.
8. *Ludwig Detter: O istorie din zilele noastre. Gertruda Baumgarten*, Ploești 1910.
9. Apoi poezii din: Keller („Tălmăciri", Buc. 1909), Carmen Sylva, Lenau, Schiller.

b) FRANCEZA:

1. *Traduceri din Paul Verlaine*, Buc. 190.
2. *Cidul* de *Corneille*, Buc. 1911.
3. Alte *poezii* în „Tălmăcire".

c) MAGHIARA:

1. *Alex. Petöfi: Apostolul și alte poezii*, Buc. 1896.
2. *Al. Petöfi: Poezii alese*, Craiova 1897.
3. Alte *poezii* din *Petöfi* în „Tălmăciri".

* * *

Toate acestea constituesc o reală contribuțiune pe care poetul St. O. Iosif a adus-o, în scurta-i trecere pământească, sufletului românesc. Nu e însă, nici pe departe, singura.

Intr'adevăr: se știe că — după 1905 — poeutl nostru se împrietenește cu un alt suflet de-o impresionabilitate remarcabilă, D. Anghel, și că rodul fericit al acestei asocieri a fost apariția, pe câmpul literaturii, a unei a III-a personalități scriitoricești, aceia a poetului A. Mirea, salutată cu atâta entusiasm în paginile „Sămănătorului" condus de regretatul Aurel C. Popovici.

Vom deosebi, prin urmare, o operă de colaborare în care și poetul nostru a pus o frumoasă contribuțiune, opera lui A. Mirea, care s'a manifestat mai cu seamă în două direcțiuni:

1. aceea a scrierilor *originale*;
2. aceea a *traducerilor*.

In prima categorie vom deosebi:

a) operele în *proză*;
b) cele în *versuri*.

Intre cele dintâi sunt:

1. Volumul de nuvele și schițe, intitulat *„Cireșul lui Lucullus"*, Buc. 1910 și
2. *Portrete*, schițe despre scriitori și artiști, Buc. 1910.

In a doua categorie vom deosebi:

1. Poeziile lirico-satirice cuprinse în cele 2 volume ale *„Caleidoscopului lui A. Mirea"*, publicate, vol. I, la 1908, vol. al II-lea, la 1910.
2. Poemul istoric *„Carmen saeculare"*, Buc. 1909.
3. *Poemul dramatic „Legenda tunigeilor"*, Iași 1907, și
4. Comedia în 3 acte *„Cometa"* publicată la Buc. 1909, 1912.

Nu mai puțin numeroase sunt și *traducerile* celor doi poeți. Prin ele ei au implântat adânc în sufletul românesc opere:

a) *franceze* ca:
1. *Strigoiul Carpaților* de *Al. Dumas-tatăl*, Buc. 1909.
2. *Gringoire* de *Th. de Banville*, Buc. 1910.

b) *germane* ca:
1. poemul dramatic *„Camoens"* al lui *Halm*.

c) In fine un ales mănunchiu de *„poezii"* de Ibsen, publicate încă din 1906.

Cam aceasta ar fi opera cunoscută legată, prima grupă, numai de numele lui Iosif, cea de a doua, și de acela al nefericitului său colaborator, Anghel.

Astăzi, citarea ei este una din cele mai senzaționale noutăți: abia zece ani au trecut și numele lui Iosif nu se poate confirma prin nimic: nici un volum din atâtea nu vine să ne mai vorbească despre acest suflet duios care, dacă a simțit așa de frumos, a și suferit înzecit.

„Societății scriitorilor români" îi revine justa reparațiune a acestei nemeritate lipse.

PAUL I. PAPADOPOL

* * *